

Ramazan ve Oruç

- Sıcak günlerde tutulamayan orucun diğer günlerde kazası
- Hastalığa rağmen oruçta ısrar etmek
- Tatil sebebiyle oruç tutmamak
- Ramazan başlangıcı ve bayram günlerindeki ihtilaflar
- Sadaka vermenin daha efdal olduğu zaman
- Zekâtın ramazanda veya başka zamanda verilmesi
- Zekât ve fitrenin kazası
- Geçmiş yılların fitresi
- Oruçlunun ferahlamak için sık sık abdest alması
- İtikâfın mahiyeti ve usulü
- Sahurda ezan okunurken yemek yemeye devam etmek
- Oruca niyetin zamanı ve usulü
- Orucu bitirenin batı yönüne yolculuğu
- Ramazan orucuna niyetin vakti
- Orucun çok uzun veya çok kısa tutulduğu ülkelerdeki durum

Ramazan ayının sıcak yaz mevsimine denk geldiği dönemlerde sağlık sorunları veya yaşlılık gibi nedenlerden dolayı orucunu tutamayanlar, günlerin daha kısa ve serin olduğu dönemlerde oruçlarını mutlaka kaza etmeli midir? Kaza etmek yerine bu günler için fidye verseler de olur mu?

Çeşitli sebeplerden dolayı kazaya kalmış olan oruçlarla ilgili olarak inmiş olan Bakara suresinin aşağıdaki ayetinde Cenâb-ı Hak orucun kaza edilmesi konusunda nasıl bir yol izleneceğini beyan buyurmuştur. Âyet-i kerîmede şöyle buyrulur: *“İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan ise, diğer günlerde, tutamadığı günler sayısınca tutar. Ona dayanıp kalacaklar üzerine de bir yoksulu doyuracak kadar fidye gerekir.”*¹

Mezkur âyet-i kerîmeye göre, kazaya kalmış olan oruçlar ilk fırsatta kaza edilmelidir. Ancak kaza etmeye gücü yetmeyecek kadar, hasta ve yaşlı olanlar ise, tutulamayan her bir orucun yerine bir fidye ödemelidirler. Bu fidye bir fitır sadakası demektir. Bir fitır sadakası ise (Avrupa’da yaşayanlar için) asgari 10 avro civarında bir meblağdır.

Önemli olan kazaya kalmış oruçların kaza edilmesidir. Uzun günlerde tutulamayan oruçların muhakkak uzun günlerde kaza edilmesi gerekmez. Fırsat bulunduğu ilk anda kaza edilmelidir. Bu günler kış günleri de olabilir. Allah’ın dini kolaylık dinidir. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur’an’ında, *“Allah size kolaylık diler, zorluk dilemez.”*² buyurmuştur. Kazaya kalmış olan orucu keyfine geldiği gibi kaza etmeyerek yerine fidye vermek caiz olmaz. Çünkü fidye sağlık nedeniyle bedenî olarak oruca güç yetirilememesi sebebiyle ancak devreye girebilir. Ayette de buna işaret vardır.

1 Bakara suresi, 2:184

2 Bakara suresi, 2:185

Bazı kimseler hasta veya yaşlı olmasına rağmen oruç tutmakta ısrar ediyorlar. Bu durum sağlığa zarar verdiği için kişiye bir vebal yüklemeyebilir mi?

Oruç tutmakta hakikaten zorlanacak bir hasta veya yaşlı insanın durumu, oruç tutacak olursa hayati tehlike oluşma durumu varsa ve bu da doktor raporu ile sabit ise oruç tutmaz, bunun yerine kefaret/ fidye öder. Buna rağmen illa oruç tutacağım diye inatlaşması ölüm tehlikesine sevk edecekse ve açıkça biliniyorsa oruç tutması haram olur. Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de "*Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız.*"³, "*Kendinizi öldürmeyin, şüphesiz Allah size karşı çok merhametlidir.*"⁴ buyurmuş ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir.

Ramazan ayında tatile gitmek oruç tutmamak için bir mazeret olabilir mi? "Denize gireceğim, oruç tutamam, sonra kaza ederim." denebilir mi?

Ramazan ayında en az üç günlük, yani on sekiz saatlik bir yere gidecek kimse geceden oruca niyet etmeyebilir. Böylece o gün yola çıkınca oruçlu bulunmamış olur. Ancak bir kimse oruca başladıktan sonra gündüzün yolculuğa çıksa bu yolculuk o ilk gün için bir özür sayılmaz. Orucuna devam etmesi gerekir. Bununla birlikte bu kimse orucunu bozarsa yalnız kaza etmesi gerekir, kefaret gerekmez. Çünkü orucunu yolculuk özrüne dayalı olarak bozmuştur. Ancak zarar görmeyecekse yolcunun oruç tutması daha faziletlidir. Bu hâl yola çıkıldığı veya yolculuk hâlinde böyledir. Fakat yolculuk tamamlanıp da varılacak yere varıldıktan sonra misafirlik hâli devam etse de şartlar müsaitse oruç tutulmalıdır. Ben deniz

3 Bakara suresi, 2:195

4 Nisâ suresi, 4:29

nimetlerinden yararlanmak istiyorum, dolayısıyla oruç tutmayayım, sonra kaza ederim demek doğru olmaz. Kaldı ki, oruçlu birisi su yutmamaya dikkat ederek duş alabilir, havuza veya denize girebilir. Misafir birisinin oruç tutmasının daha hayırlı olduğu Bakara suresinin 184. ayetinde şöyle ifade edilmiştir: “(Size farz kılınan oruç), sayılı günlerdedir. İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan ise, diğer günlerde, tutamadığı günler sayısınca tutar. Ona dayanıp kalacaklar üzerine de bir yoksulu doyuracak kadar fidye gerekir. Her kim de hayrına fidyeyi artırırsa, hakkında daha hayırlıdır. Bununla beraber, eğer bilerseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”

İslam dünyasında ramazan ayının vakti konusunda çeşitli ihtilaflar oluyor. Bazı ülkeler bir gün önce veya sonra ramazan orucuna başlayabiliyor. Bu durumda Avrupa’da bulunan Müslümanlar Suudi Arabistan’ı mı esas alarak oruca başlamalıdır?

Müslümanların aynı gün oruca başlayıp, aynı gün bayram ilan edip, bayram yapmaları son derece güzel ve ideal olan bir durumdur. Fakat yıllar var ki, böyle bir durum maalesef yaşanmamaktadır. Her ramazan ayı geldiğinde veya bayramların ilan edilmesinde farklı farklı tarihler duyurulmakta ve Müslümanlar farklı farklı tarihlerde oruca başlamakta ve bayram yapmaktadırlar. Bu durumun bir an önce halledilmesi ve Müslümanların birliğe kavuşmaları bizim de en kalbî dileğimizdir.

Zamana bağlı olarak farz kılınmış ibadetlerin başlama ve sona erme tarihlerinin tespiti şeri delillerin işaretiyle ve ilmî/astronomik verilere bağlı olarak yapılır. Bu konuda bir tek kural ve prensip yoktur, birçok kriter söz konusudur. Bu kuralların birbirlerine yakın olanları olduğu gibi uzak olanları da vardır. Devletler ve sivil toplum kuruluşları bu prensiplerden hareketle takvimlerini oluştururlar. İşte

Sünnet ve Peygamberimiz

- İslam'ın iki temel kaynağından biri olarak sünnet
- Sahih hadisleri ayırt etmek
- Peygamberimiz'in kul olarak üstünlüğü
- Salavat getirmek

“Kur'an ve Sünnet”i İslam'ın iki temel kaynağı olarak biliyoruz. Çağımızda bazı kimseler, hüküm koyma yetkisi sadece Allah'ındır diyerek sünnetin dinin kaynağı olamayacağını iddia ediyorlar. Sünnetin, Kur'an ile birlikte İslam'ın temel kaynağı olduğunu nasıl izah edersiniz?

Sünnet, Peygamberimiz (s.a.v.)'in söz, fiil ve takrirleridir. Sünnetin de dinin temel kaynaklarından birisi olduğuna dair birçok Kur'an ayeti söz konusudur. Bunlardan birkaç tanesi şöyledir:

*“O hevasından konuşmaz ve O'nun konuşması kendisine vahyedenlerden başkası değildir.”*⁷², *“Kim ki Resul'e itaat ederse, muhakkak Allah'a itaat etmiş olur.”*⁷³, *“Peygamber size ne veriyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının.”*⁷⁴, *“Andolsun ki, Resûlul-*

---

72 Necm suresi, 53:3-4

73 Ahzâb suresi, 33:71, Nisâ suresi, 4:13

74 Haşr suresi, 59:7

lah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."⁷⁵

Bütün bu ayetler Peygamber (s.a.v.)'in sünnetinin dinde temel kaynak olduğunun en büyük delilidir. Bir hadis-i şerifte de Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin fesadı anında kim benim sünnetime sarılırsa ona yüz şehit sevabı vardır."*⁷⁶

Sünnete uymak, Peygamber Efendimiz'in yolundan gitmenin bir göstergesidir. Ancak bazı şeylerin Peygamber Efendimiz adına uydurulduğu da bir gerçektir. Sahih bir sünneti nereden bileceğiz?

Bir hadisin sahih veya uydurma olduğunu belirleyecek bazı yöntemler vardır. Ancak kolay değildir. Şu yollarla mevzu (uydurma) hadisler anlaşılabilir:

Bazı hadis uyduranlar zaman içinde kendileri hadis uydurduklarını itiraf edebilirler. Örneğin surelerin faziletleriyle ilgili hadislerin bir kısmı uydurmadır ki, bunu yapan şahıslar kendileri itiraf etmişlerdir. Bazen hadisi rivayet edenler uydurduklarını itiraf etmeseler de, yöneltilen bir soruya verdikleri cevaplardan da bu anlaşılabilir. Rivayet olunan bir hadisin, zamanla, mekânla ve çevredeki olaylarla ilgisi veya o hadisi nakleden râvinin zaman, mekân ve olaylara karşı özel bir ilgi göstermesi, hadisin hemen o anda uydurulduğuna delalet eder. Bazen rivayet olunan hadisin metninden anlaşılır. Örneğin tevili mümkün olmayacak şekilde akla aykırı olması, Kur'an'a yahut tevatür yolu ile sabit olmuş sünnete veya kesinleşmiş icmaya aykırı bir hüküm getirmesi gibi.

75 Ahzâb suresi, 33:21

76 Beyhakî, Zühd, Taberânî, et-Tergîb ve't Terhîb, H. No: 65

Peygamberimiz de bir kul olduğuna göre, onun kulluğunun üstünlüğü nereden gelmektedir?

Bu soru ile alakalı birçok şey söylenebilir ama, biz iki hadis rivayetiyle yetiniyoruz: Resûlullah (s.a.v.) buyurdular ki:

“İnsanlar (Kıyamet Günü) diriltilecekleri zaman yerden ilk çıkacak olan benim. Onlar (huzur-u ilahîye) geldiklerinde (onlar adına) hatipleri ben olacağım. (Allah’ın rahmetinden) ümitlerini kestiklerinde (rahmet ve mağfireti) onlara ben müjdeliyeceğim. O gün livâu’l-hamd (şükür sancağı) benim elimde olacak. Âdemoğlunun Allah’a en kerim olanı da benim. Bunda fahr (övünme) yok.”⁷⁷, “Kıyamet Günü geldi mi, ben peygamberlerin imamı, hatibi ve (onlar arasında) şefaathane (etmeye yetki) sahibi olacağım. Bunda övünme yok.”⁷⁸

Peygamberimiz’in ismi anılınca neden salavat getirilir? Salavatın anlamı nedir?

Salavat, salât kelimesinin çoğuludur. Peygamberimiz (s.a.v.)’e yapılan dua, istiğfar, rahmet dileği gibi anlamlara gelir. Salavat getirmek Allah’ın emridir. *“Allah ve O’nun melekleri Peygamber’e hep salât ederler. Ey müminler, siz de O’na salât ediniz ve samimiyetle selam veriniz.”⁷⁹* ayetine göre Peygamberimize salât ve selam okumamız, hürmetlerimizi sunmamız yerine getirilmesi gerekli bir görevdir. Peygamberimiz, *“Yanında benim adım anılıp da bana salât getirmeyen kişinin burnu sürtünsün, hakarete uğrasın.”* buyurmuş-

77 Tirmizî, Menâkıb 2, H. No: 3614

78 Tirmizî, Menâkıb 3, H. No: 3617

79 Ahzâb suresi, 33:56

tur.⁸⁰ Kısaca “*Allahumme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed*” denmesi salavat için yeterlidir.

---

80 Şeyh Mansur Ali Nasîf, *et-Tâc el-Câmiu li'l-Usûl fi Ehâdisi'r-Rasul, Kitâbu'l-Ezkâr ve'l-Ed'iyetu ve'l-İstiğfâri ve't-Tevbe*, V/145, Pamuk Matbaası, İstanbul

İffetli Olmak

- Kur'an'da iffet kavramı
- Hz. Yûsuf gibi nesiller yetiştirmek için bizlere düşen görevler
- İffetini koruyanların mükâfatı
- İffeti muhafaza etmenin yolları
- İffetli olma hususunda cinsiyete göre ayırım olup olmadığı
- İffetin cinsel anlam dışındaki boyutları

Kur'an'da bahsi geçen "iffet" kavramı nedir?

İffet, insanı bedensel ve sadece madde yönü ağır basan zevklere aşırı düşkünlükten koruyan erdemdir. Sözlükte, haramdan, çirkin söz ve davranışlardan uzak durmak anlamına gelir. Dinimizde ise yeme içme ve cinsî konularda dengeli olmak, aşırı isteklere engel olarak dinin ve fitrata uygun aklın hükümranlılığı altına girmek suretiyle kazanılan erdemdir.

Kur'ân-ı Kerîm'de işaret edilen iffet, muhtaç oldukları hâlde dilenmeyen ve cinsel isteklerinde ölçülü ve edepli olanların iffetidir: *"Bilmeyen kimseler, iffetlerinden dolayı onları zengin zanneder. Sen onları simalarından tanırırsın. Çünkü onlar yüzsüzlük ederek istemez-*

ler.”⁹⁷, “Eulenme imkânını bulamayanlar ise; Allah, lütfu ile kendilerini varlıklı kılıncaya kadar iffetlerini korusunlar.”⁹⁸ ayetlerinde olduğu gibi.

Hz. Yûsuf zindanı nefsinin arzularına uymaya tercih etmiş ve iffetini korumuştur. Hz. Yûsuf gibi nesiller yetiştirmek için bizlere ne gibi görevler düşer?

Yûsuf (a.s.) iffetini koruma kararlılığını ifade ederken kralın eşinin teklifini reddederek kendisine yapılan teklifi şöyle reddetmişti: “(Yûsuf:) Rabbim! Bana zindan, bunların benden istediklerinden daha iyidir! Eğer onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder ve cahillerden olurum! dedi.”⁹⁹

Yukarıdaki ayetlerde aynı zamanda mal-mülk sevgisine ve cinsel isteklere karşı sergilenen iffetli davranış övülüyor. “Ve onlar ki, iffetlerini korurlar.”¹⁰⁰ ayetinde de bunun tekidini görüyoruz. Bu ayetlerin bize verdiği mesajlar doğrultusunda hareket ederek, kazançta, harcamada ve cinsî münasebetlerde helal yollara başvurmak, bu noktada İslam’ın önerileridir.

İffetini koruyan kadın ve erkeklere ne gibi mükâfatlar vadediliyor?

Kur’an’da iffetini koruyan insanlar, Hz. Yûsuf (a.s.) gibi övülürler. İffet ve namuslarını koruyan insanlar Mü’minûn suresinin yukarıda zikredilen ayetinde olduğu gibi, kâmil müminlerden sayılıyor. Böyle iffetli ve namuslu olan insanların neticede “(Evet) Firdevs’e

97 Bakara suresi, 2:273

98 Nûr suresi, 24:33

99 Yûsuf suresi, 12: 33

100 Mü’minûn suresi, 23:5

vâris olan bu kimseler, orada ebedî kalıcıdırlar."¹⁰¹ ayetinde olduğu gibi Firdevs cennetlerine gideceklerdir. Bundan daha büyük bir mükâfat olabilir mi? *"Her kim ağzına ve cinsel arzularına hâkim olacağına dair bana söz verirse ben de onun cennete girmesine kefil olurum.*"¹⁰² hadisinden de yine mükâfatın cennet olduğunu anlıyoruz.

İffet, sürekli muhafaza edilmesi gereken bir mefhum olarak zikrediliyor. Peki iffetin muhafazası nasıl mümkündür?

İffetin devamı için dengeli hareket etmek ve her şeyin aşırısından uzak olmak gerekir. Hz. Peygamber (s.a.v.) ahlaki özelliklerde dengeyi korumasını teşvik etmiş, aşırı kızgınlık, öfke ve haddi aşmaktan insanları sakındırmıştır. Bu anlamda Hz. Âişe (r.a.) validemize hitaben *"Seni sertlikten ve aşırılıktan sakındırırım.*"¹⁰³ buyurmuştur. Bir başka hadis-i şerifte ise insanlar iffetsizlikten sakındırılmış ve şöyle buyurulmuştur: *"Ahlaksız davranışlar (fuhuş) ve ahlaksızlık aleni yapılmaya başlamadıkça kıyamet kopmaz.*"¹⁰⁴

İffetli olma zorunluluğu cinsiyete göre değişiklik arz eder mi?

İffetli olma görevi erkek ve kadına göre farklılık arz etmez. Her iki cinsten de iffetli olmaları beklenir. *"(Resulüm!) Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır. Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler.*"¹⁰⁵ ayetlerinde iffeti koruma emri önce erkeklere, sonra

101 Mü'minûn suresi, 23:11

102 Buhârî, Hudûd, 19, Rikâk, 23; Tirmizî, Zühd, 61

103 Buhârî, Edeb, 38

104 Ahmed b. Hanbel, VI, 162

105 Nûr suresi, 24:30-31

da kadınlara verilmektedir. İffeti korumada erkeklerin kadınlardan da önce mükellef olduklarını unutmamak gerekir. Sanki iffetsizlik kadınlar tarafından yapılırsa haram ve yasak, erkekler tarafından yapılırsa olabilmış gibi davranılması asla İslami bir tutum değildir. Yapılan işte iffetsizlik varsa, ister erkek isterse kadın cihetinden gelsin aynıdır.

İffet denildiğinde ilk akla gelen cinsel anlamda değerlendirilen bir meziyet olduğudur. Bu meziyetin farklı boyutları var mı?

İffeti sadece ırz ve namus meselesine hapsedmek doğru değildir. İffetli kişi, cinsel konularda olduğu gibi, yeme-içme gibi konularda da iffete riayet etmeli, haramlara dalmamalı, haram yerlere kazancını sarf etmemelidir. Kişi nefisini maddesel zevk ve isteklere karşı dizginlemeli ve orta yoldan ayrılmamalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) dua ederken şöyle buyurmuş ve bize örnek olmuştur: “*Ya Rabbi! Senden hidayet, takva ve iffet diliyorum.*”¹⁰⁶

Toplumsal Sorumluluk

- Müslüman'ın toplumsal sorumlulukları
- Toplumsal sorumlulukların yaşanılan yere göre değişmesi
- Gayrimüslim kişi ve kurumlara kan bağıışı
- Gayrimüslim yardım kuruluşlarına destek ve yardım
- Gayrimüslim bir öğrencinin eğitim masraflarını üstlenmek
- Gayrimüslim ailenin çocuđuna koruyucu aile olmak

Kur'an ve sünnet ışığında bir Müslüman'ın üzerine düşen toplumsal sorumluluklar nelerdir?

İnsanlar medeni olarak yaratılmışlardır. Yani toplu bir şekilde yaşamak durumundadırlar. Bundan dolayı da aralarında karşılıklı olarak birtakım kaçınılmaz görevler vardır. Bunlar göz önünde bulundurulmadıkça, toplum hayatı tam manası ile devam etmez. Bunların bazıları şunlardır: İnsanların hayatlarına saygı gösterilmek zorundadır. Çünkü her insanın yaşama hakkı vardır. Hiçbir insanın hayatına tecavüz edilemez. İslam'a göre bir insanı haksız yere öldürmek bütün insanları öldürmek gibidir. Bir insanın yaşamasına sebep olmak ise, bütün insanlara hayat vermek gibidir. ¹⁵³

İnsanların özgürlük haklarını gözetmek bir diğer sorumluluktur. Hiçbir insanın hürriyeti bir diğer insan tarafından yok edilemez. Fakat insanların hürriyetlerinin de belli sınırları vardır. Her insan, her istediği şeyi yapma özgürlüğüne sahip değildir. Bir başkasının hürriyetine saldırmak da hürriyetine saldırılmasına boyun eğmek de caiz olmaz. Bu yüzdendir ki, dinimizde hürriyetinden mahrum olanları özgürlüklerine kavuşturmak büyük sevap kabul edilmiştir. İnsanların bilgiye dayalı görüşlerine de saygı duymak gerekir. Dinimiz, bir insanın ilmî görüşüne tecavüz edilmesini hoş görmemiştir.

Dinimizde insanların namus ve şerefleri mukaddes sayılmış ve saldırıdan korunmuştur. Bunlara yapılacak saldırı ağır cezayı gerektirir. Bunun içindir ki, İslam'da gıybet, iftira, alay etme, sövme ve kötü söz söylemek kesinlikle haramdır. Bir başkasının namus ve şerefine saygı göstermeyenin kendisi de namus ve şeref duygusundan mahrumdur. Sosyal hayatta ferdî mülkiyet haklarını gözetmek, İslam'ın belirlediği önemli sorumluluklardandır. Herhangi bir kimsenin mülkiyet hakkına, mülküne ve tasarruf hakkına tecavüz etmek haram ve yasaktır. Herkes meşru şekilde çalışıp servet kazanabilir. Temiz ve huzurlu bir cemiyet hayatı ancak böyle devam edebilir.

Müslümanlara ferdî anlamda yüklenen sosyal sorumluluklar, kişinin Müslüman ya da gayrimüslim bir toplumda yaşamasına göre artar ya da azalır mı?

Yukarıda kısaca arz etmeye çalıştığımız sosyal sorumluluklar insanlığın ortak değerleridir. “*Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık.*”¹⁵⁴ ayetinde de ifade edildiği gibi,

bütün insanlar, insan olmaları cihetiyle bu değerlerde ortaklırlar. Âdemoğulları bir vücudun parçalarıdır, çünkü yaratılışları aynı cevherdendir. Hatta İslam'ı temsil gibi ulvi bir görevle de mükellef olan Müslüman'ın sosyal sorumlulukları gayrimüslim bir toplumda daha da artar ve daha büyük dikkat gerektirir.

Bir Müslüman, Müslüman olmayan kişi ve kurumlara kan bağı-
şında bulunabilir mi?

Kan ve organ bağış konuları, “*Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.*”¹⁵⁵, “*İyilik ve (Allah'ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın.*”¹⁵⁶ gibi ayetler ve yardımlaşmayı tavsiye eden birçok hadîs-i şeriften hareketle neticeye bağlanmış hususlardır. Bilhassa kan bağış çok muhtaç olunan bir yardım şeklidir. Bir canın hayatiyetinin devam etmesine sebep olması nedeniyle en hayırlı sadaka çeşitlerinden kabul edilmektedir. Dolayısıyla bir canın kurtarılması hedeflenince, bu canın kime ait olduğu çok önemli değildir. Alıcı ister Müslüman olsun isterse gayrimüslim olsun kan bağış yapılmasında bir sakınca yoktur. Yine elde edilen kanın Müslüman'dan alınması ile gayrimüslim birisinden alınması arasında da bir fark yoktur.

Bir Müslüman'ın, gayrimüslim olan bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak çalışması ya da buraya maddi destekte bulunması caiz midir?

Yukardaki ayetlere ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in uygulamalarına baktığımız zaman yardım amacıyla kurulmuş olan yardım kuruluşlarında çalışmak caizdir. Nitekim Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin kuraklık, kıtlık ve ihtiyaç içinde olduklarını haber alınca

155 Mâide suresi, 5:32

156 Mâide suresi, 5:2

onlara yardım amacıyla arpa, altın ve hurma çekirdeği göndermişti. Gönderilen yardımları kabul eden Ebû Süfyan, “Allah kardeşimin oğlunu hayırla mükâfatlandırın! Çünkü o, akrabalık hakkını gözettiler.”¹⁵⁷ demiştir. Ayrıca Peygamber Efendimiz (s.a.v.), bir bakıma yardım kuruluşu olarak cahiliye döneminde kurulmuş bulunan Hil-fü'l-fudul cemiyetine üye olmuş; Medine döneminde bu anlayışı anarak “Benim o andı bozup da, kızıl tüylü develere nail olmam, ondan daha sevgili değildir. Ben ona İslamiyet devrinde bile çağırılısam, hemen icabet ederdim.”¹⁵⁸ buyurmuştur.

Gayrimüslim bir öğrencinin eğitim masraflarını üstlenmek doğru mudur?

Gelecekte topluma yararlı bir insan kazandırmak ve belki de İslam'a gönlünü kazanabilme imkânı da göz önünde bulundurulursa, yukarıdaki maddede izah edilen yardım çerçevesinde düşünülebilir. Hem müteakabiliyet esasları çerçevesinde hareket edersek, gayrimüslimlerin vergileri ile eğitim yardımı alan Müslüman çocuklarına karşılık Müslümanlar da gayrimüslim çocukların eğitimine destek verebilirler.

Gayrimüslim bir ailenin çocuğu için koruyucu aile olunabilir mi?

Konu bir insanın korunması ve yardım edilmesi olunca, böyle bir fonksiyonun bir Müslüman aile tarafından ifa edilmesinde bir sakınca olmadığı gibi, belki daha da manen zengin bir hayır işlenmiş olur. Her şeyin en iyisini Allah bilir.

157 M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, c. 14, s.304, Yâkubî, Tarih, c. 2, s. 56'dan nakille.

158 İbn Hişam, *Sîre*, c. 1, s.142; İbn Sa'd, *Tabakat*, c. 1. s. 129; M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, c. 2, s. 135